17. 6. 2026

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Neoprávněný odběr elektřiny – překvapení vlastníka?

Jako neoprávněný odběr je zjednodušeně označována spotřeba elektřiny mimo měření, kdy elektřina vůbec neprochází elektroměrem. Neoprávněný odběr vznikne také v případě, kdy sice probíhá přes elektroměr, ale ten je určitým vnějším zásahem ovlivněný a měří odběr nepřesně v neprospěch provozovatele distribuční soustavy.

V řízení o nároku na náhradu škody za neoprávněný odběr elektřiny se uplatní speciální úprava daná zákonem č. 458/2000 Sb., energetický zákon, v platném znění (dále také jako „energetický zákon“), a to jako lex specialis k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále také jako „občanský zákoník“), obsahující obecnou úpravu odpovědnosti za škodu, která se uplatní ve všech případech, pro které jiný nebo zvláštní právní předpis neobsahuje samostatně úpravu zvláštní.

V režimu energetického zákona pak pro založení odpovědnosti za neoprávněný odběr elektřiny musí být splněny toliko tyto základní předpoklady, kterými jsou:

a. existence odběrného místa (místo spotřeby elektřiny)
b. zjištění (existence) neoprávněného odběru elektřiny v odběrném místě (naplnění jedné ze skutkových podstat uvedených v § 51 energetického zákona)
c. identifikace osoby neoprávněného odběratele (osoba škůdce, osoba povinná k náhradě škody)

A právě poslední z předpokladů je v praxi často obtížně identifikovatelný a tato problematika není dosud jasně judikatorně vyřešena. Otázkou tedy je, kdo nese odpovědnost za neoprávněný odběr?

Odpovědnost za neoprávněný odběr elektřiny je založena na principu objektivní odpovědnosti, což v praxi znamená, že zavinění se nevyžaduje, nepřihlíží se k němu, ani se v řízení o nároku na náhradu škody z titulu neoprávněného odběru elektřiny neprokazuje.

Neoprávněný odběr elektřiny je zákonem definován jako protiprávní (zakázané) jednání (§ 51 odst. 2 energetického zákona), kdy se jedná o objektivně existující protiprávní stav, který je nežádoucí, na který reaguje zákonná úprava formou zavedení objektivní odpovědnosti za tento stav, a u něhož současně platí, že u něj nelze přesně určit podíl účasti té které osoby na vzniku škodlivého následku (neoprávněný odběr elektřiny).

Obecně platí, že institut objektivní odpovědnosti je spojen s určitým postavením osoby v právních vztazích (v režimu energetického zákona můžeme hovořit o právních vztazích mezi účastníky na trhu s elektřinou), kdy půjde zejména o osoby, které mají ve své moci (měly by mít) možnost ovlivnit, zda protiprávní stav (neoprávněný odběr elektřiny) nastane či nikoliv a zavádí se do právní úpravy tehdy, pokud v ní nalézá své opodstatnění. Koncepce objektivní odpovědnosti pak v sobě per se zahrnuje i funkci preventivní, jejímž smyslem a účelem je motivace k předcházení společensky nežádoucím protiprávním stavům, které mají potenciál způsobit škodlivý následek.

Existence neoprávněného odběru elektřiny pak má negativní dopad do sféry všech účastníků na trhu s elektřinou, neboť se jedná o elektřinu odebranou z rezervního množství elektřiny v distribuční soustavě, kterou zajišťuje příslušný provozovatel distribuční soustavy (jedná se o tzv. netechnickou ztrátu elektřiny), za niž neoprávněný odběratel nezaplatil nikomu ničeho, což se ve svém důsledku

logicky musí negativně promítnout v cenách za distribuci elektřiny u konečných odběratelů.

Mezi odbornou veřejností (v právní obci) je obecně známo, že určení osoby neoprávněného odběratele nemusí být vždy snadné, a energetický zákon samotný osobu neoprávněného odběratele blíže nedefinuje. Pouze v ust. § 51 odst. 3 energetického zákona uvádí, že při neoprávněném odběru elektřiny je osoba, která neoprávněně odebírala nebo odebírá elektřinu, povinna nahradit v penězích vzniklou škodu. Zákon tedy presumuje odpovědnost škůdce (konzumenta) neoprávněně odebrané elektřiny; platí ale, že určení osoby škůdce (osoby skutečného neoprávněného odběratele elektřiny) není sine qua non řízení o náhradě škody z titulu neoprávněného odběru. Jinak řečeno - pasivně legitimovanou osobou k náhradě škody může být i osoba od skutečného škůdce odlišná.

Z již ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu totiž víme, že za odpovědnou osobu může být považována i osoba, kterou pojí s odběrným místem určitý relevantní vztah, kterým se míní vztah věcný, obligační anebo faktický[1]. Z odkazované rozhodovací praxe pak dále plyne jeden velmi podstatný a významný právní závěr, který je v právním povědomí odborné i laické veřejnosti dosud spíše přehlížen, a tím je skutečnost, že odpovědnost za neoprávněný odběr elektřiny je přičitatelná i osobě, která elektřinu fakticky neodebrala neboli pro svoji vlastní potřebu nespotřebovala, ale byla v postavení osoby, která neoprávněný odběr elektřiny svým jednáním ve prospěch jiných osob umožnila. Umožnit pak může znamenat i nečinnost (neboli omisivní jednání). Odpovědnost za neoprávněný odběr elektřiny tedy může v určitých případech být v plném rozsahu přičitatelná více osobám. Jde o pluralitu škůdců (neoprávněných odběratelů), kteří jsou ve shodném rozsahu povinováni k náhradě škody neoprávněným odběrem elektřiny vzniklé.

Není přitom ani rozhodné, zda této osobě svědčí smluvně odběratelský vztah, či nikoliv. Tzn. zda osoba, která neoprávněný odběr elektřiny umožnila, měla či neměla uzavřenou smlouvu o dodávkách elektřiny do dotčeného odběrného místa s některým z držitelů licence na prodej elektřiny (dodavatel/ obchodník s elektřinou), případně zda ji svědčilo právní postavení vlastníka nemovitosti dotčeného odběrného místa, nájemce, anebo byl její vztah k dotčenému místu jen a pouze faktický (byla faktickým pánem věci).

Odpovědnou za neoprávněný odběr elektřiny (osobou neoprávněného odběratele) může být v zásadě každá osoba, kterou pojí s odběrným místem věcný, obligační či faktický vztah a neoprávněný odběr elektřiny svým jednáním umožnila (ať už jde o právní jednání aktivní anebo pasivní) bez ohledu na další okolnosti, zejména existenci smluvně odběratelského vztahu.

Škodou se v obecné rovině rozumí újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného (tj. majetková újma) a je objektivně vyjádřitelná v penězích a určení osoby škůdce je odvislé od jednání, které mělo škodu způsobit. Za škůdce se pak považuje každá osoba, jejíž jednání (nebo i nejednání) škodu způsobilo neboli způsobilo škodlivý následek.[2]

Z právě popsané právní koncepce odpovědnosti za škodu z titulu neoprávněného odběru elektřiny zakotvené v energetickém zákoně (objektivní princip), dotvořené již ustálenou rozhodovací praxí Nejvyššího soudu, tzn. s přihlédnutím k nejednoznačnosti, resp. ztížené možnosti přesně určit konkrétní osobu neoprávněného odběratele elektřiny, a předpokladům přičitatelnosti odpovědnosti za škodu z titulu neoprávněného odběru elektřiny, nelze než dospět k závěru, že nárok na náhradu škody z titulu neoprávněného odběru elektřiny může být uplatněn vůči více různým osobám, tzn. vůči každému, kdo svým jednáním (nejednáním) škodu způsobil a předpoklady přičitatelnosti odpovědnosti každé takové osobě musí být posuzovány z hlediska jejich naplnění samostatně.

Jinými slovy lze mít za to, že i v poměrech energetického zákona se subsidiárně uplatní obecný princip solidární odpovědnosti zakotvený v občanském zákoníku jako lex generalis vůči energetickému zákonu, když tento zvláštní předpis samostatně tento typ odpovědnosti neupravuje.

Princip solidární odpovědnosti za škodu (tj. odpovědnost více osob za škodu) a jejich společná a nerozdílná povinnost k náhradě vzniklé škody se totiž uplatní tehdy, kdy škoda byla způsobena jednáním několika osob a jejich protiprávní jednání nebo jim přičitatelný důvod povinnosti k náhradě škody v případě objektivní odpovědnosti vedl ke vzniku jednoho škodlivého následku. *„Platí, že společná odpovědnost vzniká jako výsledek spoluzavinění či souběžné (na sobě nezávislé) činnosti, případně nečinnosti nebo opomenutí, vedoucí ke vzniku jediného škodlivého následku.“* a že*: „Platí i nadále, že solidární odpovědnost více škůdců za újmu je pravidlem a dělená odpovědnost ve smyslu § 2915 odst. 2 o. z. je výjimkou z tohoto pravidla, která je v neprospěch poškozeného, a proto se uplatní jen ve výjimečných odůvodněných případech.*“[3]

Koncepce pasivní solidarity vychází z předpokladu, že každý ze škůdců je povinen k náhradě škody společně a nerozdílně s ostatními škůdci, tedy že věřitel je oprávněn požadovat plnění v plném rozsahu po kterémkoliv z nich a tito se mezi sebou vypořádají postupem práva podle účasti na způsobení vzniklé škody (§ 2916 občanského zákoníku). Jedná se o vnitřní poměry mezi škůdci bez právního dopadu do sféry poškozeného. Poškozený je limitován jen a pouze výší přiznaného plnění (zpravidla autoritativním rozhodnutím soudu).

Institut solidární odpovědnosti přirozeně navazuje a plnohodnotně doplňuje koncepci objektivní odpovědnosti, s jejímiž nosnými myšlenkovými prvky koresponduje. Princip solidární odpovědnosti, můžeme říci, logicky navazuje na koncept objektivní odpovědnosti, jejíž smysl a účel posílením postavení poškozeného rozvíjí a rozšiřuje.

Uplatnění uvedeného pravidla pasivní solidarity na straně škůdců má své opodstatnění nejenom z důvodu nejednoznačnosti a ztížené možnosti určení konkrétní osoby neoprávněného odběratele neboli škůdce, ale i z toho důvodu, že u neoprávněného odběru zpravidla nelze určit míru odpovědnosti jednotlivých osob, tzn. poměr jejich účasti na vzniku škodního následku, kterým je existence neoprávněného odběru elektřiny.

To plyne již z podstaty neoprávněného odběru elektřiny, který se vyznačuje mimo jiné tím, že jde o jednání činěné skrytě tak, aby zůstalo neodhaleno za účelem snížení registrovaného množství spotřebovávané elektřiny (potažmo rovněž snížení platební povinnosti za odebranou elektřinu), z něhož pak logicky může mít majetkový prospěch více osob v různém právním postavení.

Koncepce solidární odpovědnosti v případech vzniku škody z titulu neoprávněného odběru elektřiny by se měla typicky (nikoliv však výlučně) uplatnit tehdy, je-li neoprávněný odběr elektřiny zjištěn v odběrném místě, které je v užívání třetí osoby odlišné od vlastníka nemovitosti, tzn. kde existuje pluralita osob, které pojí s odběrným místem věcný, obligační či faktický vztah a nelze přesně určit podíl účasti té které osoby na vzniku neoprávněného odběru elektřiny (škodlivého následku).

Koncept solidární odpovědnosti se pak musí s ohledem na uvedené a rozhodovací soudní praxí přijaté právní závěry uplatnit i tehdy, pokud dojde u některé z odpovědných osob (při pluralitě neoprávněných odběratelů) k uložení povinnosti k náhradě škody podle norem trestního práva, tzn. tehdy, je-li takové osobě v postavení pachatele trestného činu, kterým způsobila jinému majetkovou škodu, nemajetkovou újmu nebo kterým se na úkor poškozeného bezdůvodně obohatila, uložena v adhezním trestním řízení povinnost k náhradě škody anebo povinnost k vydání bezdůvodného obohacení (§ 228 odst. 1 trestního řádu). V případě neoprávněného odběru elektřiny se bude zpravidla jednat o trestný čin krádeže (§ 205 trestního zákoníku).

Resp. jenom z toho důvodu, že některá z potenciálně odpovědných osob byla shledána vinnou pro trestný čin, kterým způsobila škodu, jejímž předmětem je neoprávněný odběr elektřiny z distribuční soustavy v dotčeném odběrném místě, a které z tohoto důvodu byla v trestním řízení uložena povinnost k náhradě škody, nelze vyloučit uložení povinnosti k náhradě škody jiné potenciálně

odpovědné osobě (neoprávněnému odběrateli) v civilním řízení o nároku na náhradu škody z titulu neoprávněného odběru elektřiny vztahujícímu se k témuž odběrnému místu, pokud jsou u takové osoby založeny předpoklady odpovědnosti předvídané energetickým zákonem. V případě společné povinnosti k náhradě škody (solidární odpovědnosti) totiž pravomocné rozhodnutí o povinnosti k náhradě škody ve vztahu k jednomu škůdci nepředstavuje res iudicata pro řízení o vypořádání s ostatními škůdci.[4]

Z povahy a charakteru neoprávněného odběru elektřiny, kdy se jedná o objektivně existující protiprávní stav, který je nežádoucí, na který reaguje zákonná úprava formou zavedení objektivní odpovědnosti za tento stav, a u něhož současně platí, že nelze přesně určit podíl účasti té které osoby na vzniku neoprávněného odběru elektřiny (škodlivého následku), pak plyne i opodstatněnost a důvodnost pro použití principu solidární odpovědnosti.

Tyto závěry jsou zcela souladné i s rozhodovací praxí Nejvyššího soudu, který se k této otázce vyjádřil např. ve svém rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 2128/2020 ze dne 14.7.2021:

„Společná odpovědnost není přitom vyloučena tím, že nelze jednoznačně určit podíl jednotlivých škůdců na dosažení celkového výsledku na vzniku škody (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2005, sp. zn. 25 Cdo 11/2004). Solidární odpovědnost více škůdců za újmu je pravidlem odůvodněným účinnou ochranou poškozeného a dělená odpovědnost ve smyslu § 2915 odst. 2 o. z. je výjimkou z tohoto pravidla, která je v neprospěch poškozeného, a proto se uplatní jen ve výjimečných odůvodněných případech. Jestliže se solidární odpovědnost vztahuje i na případy samostatně jednajících škůdců, a to i v případě, že nelze jednoznačně určit jejich podíl na vzniku škody, potom závěr, že celou škodu je povinen zaplatit žalovaný (byť o ostatních škůdcích třeba ani nevěděl), odpovídá ustanovení § 2915 o. z., jehož primárním účelem je ochránit poškozeného.“

anebo v rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 534/2024 ze dne 30.1.2025:

„Úprava společné odpovědnosti více osob odpovědných za škodu vychází ze zásady solidární, která má obecnou platnost a vztahuje se nejen na případy, kdy škůdci způsobili škodu společným jednáním, ale i na případy, kdy jednotliví škůdci odpovídají na základě odlišných principů.“

Domnívám se, že není důvodu, pro který by měla platit v režimu energetického zákona v případech škodních nároků z titulu neoprávněného odběru elektřiny výluka z aplikace principu solidární odpovědnosti v otázce řešení odpovědnostních vztahů u osob potenciálně odpovědných za vznik protiprávního stavu spočívajícího v neoprávněném odběru elektřiny z distribuční soustavy.

Kolektiv advokátní kanceláře Škára & Partners

ŠKÁRA
PARTNERS

Škára & Partners Advokátní kancelář

Milady Horákové 2047/23
602 00 Brno

Tel: +420 511 205 690
E-mail: info@akskara.cz

[1] rozsudek NS ČR sp. zn. 25 Cdo 1803/2017, sp. zn. 23 Cdo 1165/2018, sp. zn. 23 Cdo 990/2019, 23 Cdo 443/2019, ve spojení s usnesením Ústavního soudu I. ÚS 3086/19

[2] rozsudek NS ČR sp. zn. 21 Cdo 2598/2019

[3] rozsudek NS ČR sp. zn. 25 Cdo 3333/2019

[4] rozhodnutí NS ČR, sp. zn. 3 Cz 36/68 Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu v čísle vydání (svazku) 1 ročník 1969 na straně 38. Uveřejněno pod pořadovým (publikačním) číslem: 3/1969.

Další články:

- Lze sjednat kupní smlouvu s „utajenou“ kupní cenou?
- Novela stavebního zákona: přehled změn a dopadů do praxe po dokončení legislativního procesu
- Energetická náročnost budovy jako cenotvorný faktor
- Přechodná ustanovení novely stavebního zákona – co s vydaným závazným stanoviskem a JES?
- Koncentrace řízení v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu
- Aktuální závěry ÚS a ESLP k právům biologického otce (První část – judikatura Ústavního soudu ČR)
- Podílové spoluvlastnictví manželů po rozsudku SDEU ve věci C-300/25 Duftošek
- Předkupní právo jako možná past
- Sleva z kupní ceny vadné nemovitosti podle aktuální judikatury Nejvyššího soudu
- Povinnosti transparentnosti podle AI Actu
- Když rodič nepředá dítě - náhradní péče a úhrada nákladů podle novely rodinného práva